

Aneta Boučková: *Neologisms and Wordplays in Selected Works of James Thurber as Translated by Radoslav Nenadál*

Bakalářská práce
Posudek vedoucího

Předložená bakalářská práce se zabývá problematikou použití neologismů v literárním textu a možnostmi jejich překladu do jiného jazyka. Zkoumaný materiál tvoří tři pohádky amerického humoristy Jamese Thurbera (*The 13 Clocks*, *The White Deer* a *The Wonderful O*) a jejich české ekvivalenty v překladu Radoslava Nenadála.

Práce se dělí do tří základních částí: první se zabývá neologismy v původním znění Thurberových textů, druhá Thurberovými slovními hříčkami a třetí realizací těchto jazykových strategií v českém překladu a překladatelským přístupem k jednotlivým případům daných lexikálních zvláštností. První dvě části představují detailní analýzu všech výskytů zkoumaných jevů, a to jak z hlediska formálního, tak obsahového. Domnívám se, že pokus o dešifraci významů, které se implicitně rodí z fantaskní manipulace se slovy (spřáhování morfémů různých slov do tzv. „portmanteau words“, záměna či vypouštění hlásek atd.), patří k nejzajímavějším částem práce. Přesto i zde vidím určité drobné omezení: zatímco autorka s velkou nápaditostí konstruuje možné významy na základě předpokládaných asociací se zvukově podobnými slovy (anebo, průhledněji, podle významu původních slov, která propůjčila své morfémy neologismům), zdá se, že poněkud podceňuje jiný typ geneze významu, a sice význam odvozený z bezprostředního lexikálního okolí dané jednotky (ať už jde přímo o kolokace nebo vztahy volnější). Pokud by si uvědomila determinující roli prostředí, v němž se sémanticky neprůzračná jednotka vyskytuje, pomohlo by jí to překonat některé pochybnosti o tom, jak se dobrat významu formálně nemotivovaných slov.

Část zabývající se Nenadálovým překladem je členěna podle způsobu realizace neologismů v češtině (užití stávajících slov či vytváření slov nových, zachování či opuštění formální složky, zachování či opuštění významu). Autorka se tu snaží postihnout především to, k jakým posunům při Nenadálových řešeních dochází, a to nejen z hlediska základních a asociovaných významů jednotlivých realizací, ale i z hlediska žánru jako celku. Tato část je vlastně jakýmsi průvodcem po překladatelských rozhodnutích, jak naložit s nesnadno převoditelnými prvky textu. Určité úskalí zde vidím v tom, že autorka opět postupuje po jednotlivých výrazech, což svádí k určité míře popisnosti a také opakování už známých informací. Uvítal bych, kdyby například jednotlivé oddíly byly uvedeny výčtem toho, kolik neologismů daného typu se v tom kterém textu vyskytuje a jaký je jejich poměr k ostatním typům. Podobně pak postrádám obecnější zhodnocení získaných poznatků; práce sice uvádí v příloze jednotlivé neologismy a jejich klasifikaci i zařazení do příslušných textů, ale užitečné by bylo např. statistické shrnutí ve formě procentuálního zastoupení jednotlivých překladatelských strategií, odchylek nebo naopak dodržení původních atributů. Přínos takové statistiky vidím v tom, že by se mohla stát podnětem k širší srovnávací studii (např. srovnání Nenadálovy práce s neologismy u Thurbera a Císařovy nebo Skoumalových práce u Lewis Carrolla).

Dovolím si vznést ještě jednu poznámku k interpretaci Nenadálova přístupu, tak jak je prezentován na str. 37. Domnívám se, že překladatelské rozhodnutí převádět ironizované „aristokratické“ či „královské“ podoby anglických jmen specificky vychýleným pravopisem českých jmen typu *Železnyck* souvisí s kompenzační metodou, která lokalizuje výchozí prvky do prostředí cílového jazyka s asociacemi příznačnými pro toto prostředí (což je u daného

žánru vhodnější než u jiných): Nenadál tak ironizuje historickou tendenci zámožných českých měšťanských rodin se poněmčovat a pravopis svých jmen přizpůsobovat německé pravopisné normě. Jeho ironie se tedy vztahuje ke specificky české historické skutečnosti, podobně jako Thurberův americký demokratismus míří proti britskému monarchismu (a proto tu také dochází k posunu společenské vrstvy, která se stává nositelem jazykové ironie).

Autorka pro svoji analýzu používala třetí vydání Nenadálůva překladu z roku 2008. Dvě pohádky však už byly přeloženy počátkem 70. let, záhy po úspěchu Nenadálůva výboru z Thurbera *Karneval*, a vydány r. 1974. Jedná se o nezměněné znění? (To by mělo být někde konstatováno, nejspíš v úvodu).

Čistě ze zvědavosti: Na str. 25 autorka cituje rýmovanou pasáž z původního znění pohádky *The Wonderful O*; jsou rýmy zachovány i v češtině?

Pokud jde o jazykovou úroveň práce, nemám zásadnější výhrady, pouze bych doporučoval výraz „extant“ (extant words) nahradit výrazem „actual“.

Bakalářskou práci Anety Boučkové k obhajobě doporučuji, pokládám ji do značné míry za přínosnou a vzhledem k uvedeným výhradám ji předběžně navrhuji hodnotit jako výbornou až velmi dobrou.

V Praze 30. ledna 2014

PhDr. Zdeněk Beran